

Druhý ročník kampaně Alkohol zodpovědně má zaostřeno na mladé

Praha, 17. května 2016 – Mezinárodní i tuzemské statistiky potvrzují, že celková spotřeba alkoholu v České republice mírně klesá. Stejně tak vykazují klesající trend další negativní jevy spojené s nezodpovědným pitím. Přesto je potřeba rizikové chování nadále monitorovat a pracovat na jeho minimalizaci. A právě to má za cíl osvětová kampaň Alkohol zodpovědně, jejíž druhý ročník dnes zahajuje stejnojmenná pracovní skupina fungující v rámci Potravinářské komory ČR. Letošním hlavním tématem je *alkohol a mladí*. Děti a mladí jsou totiž velmi zranitelnou skupinou. Pití alkoholu může poškodit vyvíjející se organismus více než ten dospělý a mladiství konzumenti si také mohou snáze osvojit rizikové vzorce chování ve vztahu k alkoholu, včetně těžké závislosti. V rámci nadcházející osvětové kampaně bude využit i unikátní sociologický výzkum mapující vztah mladistvých a jejich rodičů k alkoholu.

Fakta a mýty o spotřebě alkoholu v ČR

Nejčastějším ukazatelem, který se používá k vyčíslení spotřeby alkoholu v jednotlivých zemích, je přepočtená konzumace na množství čistého alkoholu na osobu. Výsledky těchto statistik se ale značně liší. V případě České republiky se hodnoty uváděné za rok 2013 pohybují od 9,8 litru podle ČSÚ, přes 11,5 litru podle OECD, až po 12,5 litru podle údaje WHO*. „*Na vině jsou rozdílné metodiky a také obtížná zjistitelnost některých údajů. Například jak se na spotřebě podílejí zahraniční turisté, či jak velký je černý trh s alkoholem,*“ vysvětluje Petr Knap, partner poradenské společnosti EY, která pro pracovní skupinu Alkohol zodpovědně zpracovala rozsáhlou datovou analýzu.

Pokud bychom vycházeli z dat mezinárodních organizací, patříme v Evropě mezi 10 zemí s nejvyšší spotřebou na hlavu. V případě, že budeme raději důvěřovat ČSÚ, jsme již „píjáky“ pouze podprůměrnými. Ještě více můžeme pořadím zamíchat, zohledníme-li počet abstinentů v populaci, který je u nás relativně nízký (11 %). Když abstinenty ze statistiky vypustíme a konzumace se rozpočte pouze na osoby, které alkohol skutečně pijí (tedy v ostatních zemích na relativně menší množinu), dostává se ČR rázem na 26. místo v Evropě.

Přes rozdílnost výsledků se však statistiky shodují v tom nejpodstatnějším, a to že celková spotřeba alkoholu má u nás v posledních letech až na drobné odchylky klesající tendenci.

Mladí lidé a alkohol

Existuje dostatek kvantitativních výzkumů, které přinášejí informace, kolik je konzumentů v jednotlivých věkových skupinách nebo jaká je frekvence jejich konzumace. Čeho se však nedostává, je pohled za tato čísla – na to, jakou roli hraje alkohol v životě mladých, jaké to má příčiny a souvislosti. Potravinářská komora si proto u Sociologického ústavu AV ČR zadala zpracování kvalitativního výzkumu, v rámci kterého tým tazatelů formou narativních rozhovorů zpovídal 16 až 19leté respondenty a jejich rodiče napříč republikou. Nahrané příběhy poté podrobil důkladné analýze.

„Pozitivním zjištěním je, že mladí se ke svému životu stavějí odpovědně a o věcech přemýšlejí. Alkohol je sice tolerován, ale jeho nadměrná konzumace je vnímána jako problematická,“ říká Martin Buchtík, vedoucí výzkumu ze Sociologického ústavu AV ČR a dodává: *„Ukazuje se také, že dnešní mladí lidé nejsou v postoji k alkoholu horší než jejich rodiče.“* Sociologové odmítli i hypotézy o tom, že pití alkoholu mladistvými je důsledkem všeobecné krize hodnot.

Výzkum potvrdil, že vztah k alkoholu vedle rodiny, kde zpravidla dochází k první zkušenosti s alkoholem, formují zejména vrstevníci. Klíčovým faktorem je skutečnost, že pití alkoholu je součástí naší kultury a životního stylu. To vytváří jasnou společenskou normu, že „pít je normální“ a bohužel se tato norma v některých případech dotkla i lidí pod 18 let věku. Ti, kteří pít nechtějí, jsou tak vystaveni nenápadnému, avšak setrvalému sociálnímu tlaku, a musí volit nejrůznější strategie, jak mu čelit.

Z hlediska dostupnosti alkoholu pro nezletilé se jako slabé místo ukazují malé prodejny a večerky. Dále – poněkud překvapivě – také organizované akce s formálním dohledem dospělého (lyžařské či cyklistické kurzy, letní tábory, sportovní soustředění apod.). *„Závěry výzkumu využíváme nejen v kampani Alkohol zodpovědně, ale zároveň je dáváme k dispozici všem institucím, které s touto problematikou pracují. Průzkum dobře doplňuje existující kvantitativní studie a umožní lépe cílit na příčiny potenciálních problémů a následně jim lépe předcházet či čelit,“* uvádí Martina Ferencová, projektová manažerka pracovní skupiny Alkohol zodpovědně.

Jak pití dětí a nezletilých čelit?

Konzumace alkoholu v této věkové skupině vykazuje v posledních letech výrazný pokles*. Například podíl mladistvých ve věku 13 a 15 let konzumujících alkohol alespoň jednou týdně poklesl mezi lety 2010 a 2014 téměř dvojnásobně. Výrazně také klesl podíl mladistvých ve věku 15 let, kteří zažili svou první zkušenost s alkoholem ve věku 13 let a mladším. V roce 2010 se tento podíl blížil 60 % mladistvých (nehledě na pohlaví), v roce 2014 tento podíl klesl na 25 %.

Nicméně je potřeba si uvědomit, že u dětí a mladistvých není žádoucí jakákoliv konzumace a situace se nebude dále zlepšovat bez aktivního přispění celé společnosti. *„Ze závěrů kvalitativního výzkumu jasně vyplývá, že pokud chceme na mladé působit, mělo by to být zejména osvětou zaměřenou nejen na ně samotné, ale hlavně na jejich rodiče a dospělou veřejnost, protože právě u nich existuje vysoká tolerance k pití alkoholu mladistvými. Je to běh na velmi dlouhou trať, protože se jedná o změnu sociálních norem zažitých po generace,“* dodává Martina Ferencová. Kampaň Alkohol zodpovědně chce zvýšit povědomí o této problematice a zároveň dlouhodobě posilovat vzájemnou koordinaci osvětových aktivit organizovaných výrobcí alkoholických nápojů, nevládními organizacemi a státem.

V oblasti zákonných opatření je v první řadě třeba vymáhat dodržování již existujících pravidel. Zejména tedy zákaz prodeje alkoholu mladším 18 let. Vedle důsledné kontroly a případných sankcí má i zde své místo osvěta, protože se ukazuje, že často nejde o nedostatek vůle, ale o neschopnost personálu prodejen či pohostinství poradit si v konkrétních situacích.

* Zdroj: Studie EY: Vývojové trendy spotřeby alkoholu v ČR, duben 2016

Co si myslí odborníci?

Aby bylo fungování pracovní skupiny Alkohol zodpovědně postaveno na co nejpevnějším základě, účastní se její práce také řada renomovaných odborníků, kteří se v osvětě za zodpovědný přístup k pití alkoholu angažují dlouhodobě. A co si o fenoménu alkoholu myslí někteří z nich?

Jan Pirk, kardiochirurg: *„Platí klasické úsloví, že alkohol je dobrý sluha, ale zlý pán. Třeba víno v přiměřeném množství tělu rozhodně neuškodí. A jedno pivo po sportovním výkonu je ten nejlepší ionták.“*

Václav Budinský, spisovatel a publicista: *„Alkohol je součástí naší kultury, jedná se o úžasný dar, který má mnoho pozitivních funkcí. Pokud ho člověk konzumuje denně, nebo téměř denně, kultivovaným způsobem, ve vysoké kvalitě a v přiměřeném množství, které odpovídá jeho zdravotnímu stavu a dispozicím, jedná se o lék a blahodárnu látku, která zkvalitní a zpříjemní život. Pokud jej někdo zneužije (ať už proto, že má sklony k závislosti či z jiných důvodů), není na vině alkohol. A s takovým zneužíváním je třeba bojovat, nikoliv s alkoholem samotným.“*

Jaroslav Zvěřina, lékař a politik: *„Nezabíjí alkohol, ale nezodpovědné chování konkrétních lidí.“*

Zdeněk Susa, lékař a evangelický kazatel: *„Je nesporné, že alkohol zdraví škodí, pokud se konzumuje ve velkém množství a člověk mu propadne. Je ale také nesporné, že malé dávky alkoholu jsou zdraví prospěšné a že mírní konzumenti jsou zdravější – co do sklerózy, infarktů a mozkových příhod – než abstinenti.“*

O projektu Alkohol zodpovědně

Preventivní osvětová kampaň Alkohol zodpovědně je jedním z projektů Potravinářské komory České republiky, který spolu se svými partnery spustila v říjnu 2015. Dlouhodobým cílem projektu je prosadit zodpovědný přístup ke konzumaci alkoholických nápojů, a to zejména v rámci cílových skupin, kterým při nadměrném požívání alkoholu hrozí největší rizika. Mezi tyto cílové skupiny patří zejména mladiství, těhotné ženy nebo řidiči. Více o kampani na www.alkoholzodpovedne.cz.

Kampaň Alkohol zodpovědně je vedena stejnojmennou odbornou skupinou působící v rámci České technologické platformy pro potraviny při Potravinářské komoře ČR. Aktivními členy jsou: Bohemia Sekt, Český svaz pivovarů a sladoven, Jan Becher – Karlovarská Becherovka, Plzeňský Prazdroj, Svaz vinařů ČR, Unie výrobců a dovozců lihovin, Vinařský fond.

Kontakt pro média:

Hana Novotná, Native PR

Tel.: 775 691 987

E-mail: hana.novotna@nativepr.cz